

čajo navezavo osebnih stikov in neposredno izmenjavo mnenj med raziskovalci, ki se vsak po svoje ukvarja z vsem skupno zgodovino odpora proti okupatorju in proti nacifašizmu.

Milica Kacin-Wohinz

Maks Muchitsch, Die Partisanengruppe Leoben — Donawitz. Europa Verlag, Wien (1966), 67 strani.

Knjižica osebnih doživetij ni zanimiva le kot donesek k poznavanju avstrijskega odpora, ampak tudi kot pričevanje povezanosti zgornještajerskih protinacistov z narodnoosvobodilnim bojem slovenskega naroda. Ob tem se avtorjev prikaz omejuje na skupino štajerskega odporniškega gibanja, iz katere je leta 1943 zrastle prva organizacija Avstrijske osvobodilne fronte (ÖFF) v deželi.

Prve začetke širše protinacistične organizacije postavlja avtor v sredino leta 1942. Opozarja tudi na njeno povezanost s slovenskim osvobodilnim gibanjem na Koroškem, pa tudi s tamkajšnjimi protinacisti nemškega jezika (očitno se nanašajo te vezi na beljaško organizacijo KPA, obnovljeno leta 1942). Naslednje leto je v jeseni bila prav na pobudo te organizacije v kraju Krumpfen blizu Troifacha ustanovna konferenca ÖFF, na kateri so med drugim govorili o pripravah na oboroženo vstajo ter sklenili tesneje se povezati s slovenskim osvobodilnim gibanjem. Na ponovni konferenci, udeležili so se je tudi zastopniki Judenburga, Gradca, Beljaka in osrednjega vodstva KPA, so sklenili pričetj oborožene akcije na pomlad 1944 (prim. tudi prispevek istega avtorja v zborniku *Aus der Vergangenheit der KPÖ*. Wien 1961, str. 100—103). In res zasledimo maja 1944 prvo nemško vojaško akcijo proti leobenski skupini partizanov, katere borbena pot sledimo v Muchitschevi knjižici tja do zmage nad nacizmom.

Opozorimo naj še, da so bile od druge polovice leta 1944 v osrednjem odboru ÖFF za štajersko in Koroško zastopane vse tradicionalne smeri avstrijskega političnega življenja: KPA sta zastopala sekretar CK Franz Honner in član CK Friedl Fürnberg, socialiste Fritz Matzner, po drugi svetovni vojni namestnik štajerskega deželnega glavarja, revolucionarne socialiste Erwin Scharf s Koroškega, krščanske socialce pa dr. Robert Tschuber (*Der Neue Mahnruf*. Wien 1965, št. 10).

Tone Zorn

Malte Olschewsky, Die psychologische Kriegsführung und Propaganda der Titopartisanen in Kärnten und Slowenien. Neobjavljena disertacija na dunajski filozofski fakulteti, 1966.

Brez globljega poznanja zadevne literature s suvereno besedo ocenjevati politični razvoj stare Jugoslavije, problematiko NOB, še posebej na ozemlju osrednje Slovenije in Koroške je vsekakor nedopusten način raziskave zastavljene naloge. Tudi nepoznavanje jezikov jugoslovanskih narodov ne opravičuje tega postopka in posledice take delovne metode se zrcalijo skoro na vsaki strani ter opozarjajo na nedoraslost zastavljeni nalogi. Tudi dejstvo, da doktorand ni historik (dokončal je študij novinarstva), ne more opravičiti tega, kar je pred nami. To velja tembolj za vrsto predstav in sklepov, ki se bodo očitno pokazali tudi v delih tujih raziskovalcev, ki jih zanimajo vprašanja našega narodnoosvobodilnega boja in ki iz podobnih vzrokov ne bodo upoštevali vsaj dela naše literature.

Razprava je razdeljena predvsem na tri večje razdelke. V prvem je podan nastanek in pomen pojma »psihološko vojskovanje«, drugi se dotika političnega razvoja stare Jugoslavije, osrednji del disertacije pa je namenjen prerezu dejavnosti slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja in njegovih gesel nemškemu okupatorju. Zajeti so tudi nasprotni poskusi okupatorja. Žal avtorjeva nedoraslost zastavljeni nalogi ne omogoča izluščiti bistvenih vprašanj te problematike in njihove ocene. Upravičenost take sodbe potrjujejo npr. navedbe o domobrancih kot »redni slovenski vojski«, špekulacije o vzrokih NOB, vrsta problematičnih trditev o partizanskih tiskarnah v Kočevskem Rogu, oris drugega ilegalnega tiskarstva, pa tudi nezadostni oris vprašanj, ki bi morala biti avtorju bližja (npr. NOB na Koroškem, koroškem vprašanje ob koncu druge svetovne vojne), pa tudi nekateri drobci o manjšinski problematiki tega območja) zraven pa še več drugih, ki onemogočajo pozitivnejšo oceno tega dela, ki bi sicer utegnilo biti zanimivo pričevanje o našem NOB, ne le za tujega raziskovalca, ampak tudi za jugoslovanskega proučevalca.

Tone Zorn

Milica Kacin-Wohinz

O OBJAVLJANJU VIROV ZA ZGODOVINO JULIJSKE KRAJINE POD ITALIJO (1918—1941)

S pričujočim sestavkom želim opozoriti na nekatere probleme objavljanja zgodovinskega gradiva, ki zadeva Julijsko krajino v dobi njene pripadnosti h kraljevini Italiji. V splošnem sega to obdobje od italijanske zasedbe konec leta 1918 do začetkov narodnoosvobodilnega boja leta 1941. Oba datuma pa sta premakljiva glede na problematiko, ki jo raziskovalec obravnava oziroma v našem primeru na problematiko, ki ji je posvečena zbirka virov. Če npr. vzamemo dokumentacijo o delavskem ali narodnjaškem gibanju, moramo poseči nazaj v zadnje mesece prve svetovne vojne, ko izbruhnejo večje stavke in pride do ustanovitve narodnih svetov. Gornja ločnica v tem primeru sovпада z začetki NOB. Drugače je z viri, ki zadevajo ravnanje italijanskih oblasti, zakonodajo, fašistične ukrepe in podobno. V tem primeru spodnja meja sovпада z dnem zasedbe novembra 1918, se pa ne končuje z letom 1941, temveč z dnem razpada italijanske vojske septembra 1943. Periodizacija je torej odvisna od problematike, ki jo objavljene viri obravnavajo.

Doslej objavljene vire o Julijski krajini med dvema vojnama lahko razdelimo na tri glavne skupine:

1. Dokumenti o diplomatskem boju za meje in o tako imenovanem jadranskem vprašanju.

2. Dokumenti o splošnih italijanskih problemih in

3. Dokumenti o notranjem razvoju Julijske krajine pod Italijo.

1. Za prvo skupino objavljenega gradiva naj na tem mestu zadostujejo nekatere ugotovitve. Za vprašanje razmejitve med Italijo in Jugoslavijo je objavljene razmeroma največ gradiva, bodisi v Italiji kakor v Jugoslaviji. To gradivo je osnova za zgodovino diplomatskih odnosov med dvema sosednjima državama, za proučevanje razvoja v Julijski krajini pa ima le okvirni pomen. Nastajalo je namreč mimo prizadetega naroda, v posebne namene, za okroglimi mizami v Londonu, Parizu, Rimu in Rapallu. Navedla bom nekatere pomembnejše zbirke virov o tej problematiki: